

Sygn. akt I ACa 1363/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Hanna Rojewska</i>
Sędziowie:	<i>SSA Wincenty Ślawski</i> <i>SSO del. Jacek Pasikowski (spr.)</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Jacek Raciborski

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2014r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa ***(...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.***

przeciwko ***(...) Szpitalowi Wojewódzkiemu w C.***

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 5 sierpnia 2013 r. sygn. akt I C1135/13

1. ***oddala apelację;***

2. ***zasądza od (...) Szpitala Wojewódzkiego w C. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.***

Sygn. akt I ACa 1363/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 5 sierpnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Płocku Wydział Cywilny zasądził od (...) Szpitala Wojewódzkiego w C. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. łącznie kwotę 374.021,01 złotych z ustawowymi odsetkami od enumeratywnie wskazanych w pozwie faktur tytułem zapłaty za dostarczone wyroby medyczne oraz kwotę 25.919,00 zł tytułem zwrotu kosztów.

Sąd Okręgowy swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach:

(...) Szpital Wojewódzki w C. nabywał od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą W. produkty lecznicze na podstawie umów zawartych w trybie zamówienia publicznego z dnia 2 sierpnia 2011 roku, z dnia 15 września 2011 roku, z dnia 23 stycznia 2012 roku, z dnia 2 sierpnia 2012 roku i z dnia 25 października 2012 roku.

Powód w okresie od maja do grudnia 2012 roku dostarczył pozwanemu wyroby medyczne o łącznej wartości 374.021,01 zł, wystawiał faktury VAT na dostarczone towary, wskazujące należną do zapłaty kwotę i termin jej płatności. W szczególności (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wystawiła faktury VAT :

- na kwotę 23.166 zł z terminem płatności 25 czerwca 2012 roku;
- na kwotę 2.838,24 zł z terminem płatności 25 czerwca 2012 roku;
- na kwotę 14.558,92 zł z terminem płatności 26 czerwca 2012 roku;
- na kwotę 17.820 zł z terminem płatności 27 czerwca 2012 roku;
- na kwotę 1.400,43 zł z terminem płatności 2 lipca 2012 roku;
- na kwotę 5.676,48 zł z terminem płatności 3 lipca 2012 roku;
- na kwotę 3.328,43 zł z terminem płatności 10 lipca 2012 roku;
- na kwotę 14.256 zł z terminem płatności 17 lipca 2012 roku;
- na kwotę 17.820 zł z terminem płatności 19 lipca 2012 roku;
- na kwotę 16.062,20 zł z terminem płatności 23 lipca 2012 roku;
- na kwotę 5.940,52 zł z terminem płatności 23 lipca 2012 roku;
- na kwotę 5.579,47 zł z terminem płatności 2 sierpnia 2012 roku;
- na kwotę 8.611,57 zł z terminem płatności 8 sierpnia 2012 roku;
- na kwotę 21.844,20 zł z terminem płatności 23 sierpnia 2012 roku;
- na kwotę 5.346 zł z terminem płatności 23 sierpnia 2012 roku;
- na kwotę 2.381,18 zł z terminem płatności 23 sierpnia 2012 roku;
- na kwotę 8.138,23 zł z terminem płatności 29 sierpnia 2012 roku;
- na kwotę 2.557,44 zł z terminem płatności 13 września 2012 roku;
- na kwotę 1.782 zł z terminem płatności 20 września 2012 roku;
- na kwotę 6.649,69 zł z terminem płatności 20 września 2012 roku;
- na kwotę 32.076 zł z terminem płatności 21 września 2012 roku;
- na kwotę 8.910 zł z terminem płatności 21 września 2012 roku;
- na kwotę 1.920,14 zł z terminem płatności 27 września 2012 roku;
- na kwotę 18.149,08 zł z terminem płatności 2 października 2012 roku;

- na kwotę 3.448,66 zł z terminem płatności 4 października 2012 roku;
- na kwotę 2.090,88 zł z terminem płatności 8 października 2012 roku;
- na kwotę 9.138 zł z terminem płatności 16 października 2012 roku;
- na kwotę 12.940,19 zł z terminem płatności 24 października 2012 roku;
- na kwotę 8.430,83 zł z terminem płatności 5 listopada 2012 roku;
- na kwotę 9.801 zł z terminem płatności 9 listopada 2012 roku;
- na kwotę 5.763,55 zł z terminem płatności 9 listopada 2012 roku;
- na kwotę 2.800,85 zł z terminem płatności 16 listopada 2012 roku;
- na kwotę 7.101,87 zł z terminem płatności 16 listopada 2012 roku;
- na kwotę 1.568,16 zł z terminem płatności 22 listopada 2012 roku;
- na kwotę 16.124,42 zł z terminem płatności 26 listopada 2012 roku;
- na kwotę 3.564 zł z terminem płatności 30 listopada 2012 roku;
- na kwotę 8.654,17 zł z terminem płatności 30 listopada 2012 roku;
- na kwotę 3.076,84 zł z terminem płatności 14 grudnia 2012 roku;
- na kwotę 8.960,24 zł z terminem płatności 25 grudnia 2012 roku;
- na kwotę 14.801,21 zł z terminem płatności 1 stycznia 2013 roku;
- na kwotę 1.699,28 zł z terminem płatności 7 stycznia 2013 roku;
- na kwotę 1.568,16 z terminem płatności 9 stycznia 2013 roku;
- na kwotę 5.676,48 zł z terminem płatności 15 stycznia 2013 roku.

(...) Szpital Wojewódzki w C. pomimo doręczenia faktur określających termin zapłaty nie dokonał zapłaty i dlatego pismem z dnia 22 stycznia 2013 roku powód wezwał pozwanego do zapłaty w terminie do dnia 29 stycznia 2013 roku kwoty 374.021,01 zł załączając zestawienie faktur i wskazał iż w przypadku braku zapłaty powyższej kwoty w wyznaczonym terminie, skieruje sprawę na drogę postępowania sądowego. Pozwany nie zapłacił żadnej kwoty z należności dochodzonej w niniejszym postępowaniu.

Pozwany szpital jest w złej sytuacji finansowej nie spłaca zaległych zobowiązań ani też bieżących należności. Na koniec roku 2012 jego zadłużenie wynosiło ok. 20 mln złotych. Toczy się obecnie przeciwko niemu kilka postępowań egzekucyjnych. Powyższy stan faktyczny, ustalony na podstawie dokumentów w postaci: umów o dostawę leków, faktur VAT, wezwania do zapłaty Sąd I instancji uznał za bezsporny i w oparciu o dokonane ustalenia przyjął, iż Strony zawarły umowy sprzedaży leków, zatem zgodnie z art. 535 k.c. na kupującym ciąży obowiązek zapłaty ceny. Pozwany nie kwestionował ani faktu zawarcia umowy, ani faktu dostarczenia leków przez powoda, ani też okoliczności, że należności za kupione leki nie uiścił. Z tych względów powództwo w całości uwzględniono, także w odniesieniu do odsetek ustawowych z mocy art. 455 k.c. w zw. z art. 481 k.c.

Sąd Okręgowy w Płocku nie uwzględnił wniosku pozwanego Szpitala o rozłożenie należności na raty wskazując, iż art. 320 k.p.c. jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach zezwala sądowi na rozłożenie w wyroku na raty

zasądzonych świadczenia. Za takie szczególne wypadki uznano sytuacje, w których ze względu na stan majątkowy, rodzinny, czy zdrowotny dłużnika, spełnienie przez niego świadczenia byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione i narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody. Z drugiej strony Sąd I instancji podkreślił, iż rozłożenie należności na raty ma na celu umożliwienie dłużnikowi wykonanie wyroku w sposób dobrowolny.

Okoliczność rozpoznawanej sprawy nie uzasadniają rozłożenia świadczenia na raty. Pozwany nie płaci ani zaległych, ani bieżących należności, toczy się obecnie przeciwko niemu kilka egzekucji, jego dług kilka miesięcy temu wynosił ok. 20 mln zł i stale zapadają nowe nakazy zapłaty. Nie jest więc w stanie płacić dobrowolnie ponad 30.000 zł miesięcznej raty na rzecz powoda. Poza tym, należy podkreślić, że przedstawiciel pozwanego szpitala nie stawiał się na termin rozprawy, by podjąć próbę przekonania powoda i sądu do zasadności swojego wniosku o rozłożenie zadłużenia na raty.

Orzeczenie o kosztach procesu zostało wydane na podstawie art. 98 k.p.c., a na przedmiotowe koszty złożyły się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 18.702,00 złotych, wynagrodzenie pełnomocnika powoda w kwocie 7.200,00 zł / § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego działającego z urzędu/ oraz opłata skarbową od dokumentu pełnomocnictwa w kwocie 17,00 złotych.

Wyrok Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 5 sierpnia 2013 roku apelacją zaskarżył całości (...) Szpital Wojewódzki w C. zarzucając dokonaniem rozstrzygnięcia:

a) naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 320 k.p.c. poprzez błąd w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegający na błędnym przyjęciu, iż w wypadku pozwanego nie zachodzą szczególnie uzasadnione przesłanki do rozłożenia zasądzonych świadczenia na raty,

b) naruszenie przepisów prawa materialnego, a konkretnie art. 5 k.c. poprzez niezastosowanie zasady kierowania się dobrem ogółu, troski o życie i zdrowie ludzi - pacjentów szpitala.

W uzasadnieniu apelacji wskazano, iż pozwany jest Samodzielnym Powszechnym Zakładem Opieki Zdrowotnej, zaś bieżące wpływy z Narodowego Funduszu Zdrowia nie zawsze pozwalają na realizowanie głównego zadania jakim jest leczenie chorych. Zdaniem skarżącego nie sposób zgodzić się z twierdzeniami Sądu I instancji, iż w niniejszej sprawie nie zachodzą szczególne okoliczności w rozumieniu art.320 k.p.c. które umożliwiają rozłożenie na raty dochodzonej przez stronę powodową należności. W ocenie pozwanego szpital nie jest placówką nastawioną na zysk, a jego zadaniem jest leczenie ludzi, a zatem nie może zawiesić swej działalności i zaprzestać udzielania świadczeń medycznych. Rozłożenie na raty należności powoda leży w interesie pacjentów. Obecnie (...) Szpital Wojewódzki w C. nie dysponuje kwotą, która pozwoliłaby na jednorazową spłatę zobowiązań wobec powoda.

W konkluzji apelacji skarżący wniósł na podstawie art. 368 § 1 pkt. 3 k.p.c. w związku z art. 386 § 1 k.p.c. o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i rozłożenie należności na rzecz powoda na 12 rat, zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje oraz o zwolnienie powoda od kosztów postępowania, a w tym opłaty sądowej od apelacji.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wniósł o oddalenie apelacji, a w szczególności wniosku pozwanego o rozłożenie na 12 rat zasądzonej należności oraz o zasądzenie kosztów powoda kosztów postępowania, a tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. W przedmiotowym piśmie procesowym (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wskazała, iż jest przedsiębiorcą, którego przedmiotem działalności jest dostarczanie produktów medycznych do szpitali, a tym samym, gdy nie otrzymuje bieżących płatności za dostarczony towar przez kilkanaście miesięcy, w istocie zmuszany jest do kredytowania pozwanego co narusza zasadę wolnego rynku. Nie może być zatem traktowane jako szczególny wypadek w rozumieniu art. 320 k.p.c. permanentne uchylanie się przez pozwanego Szpitala od zapłaty za dostarczony jeszcze w 2012 roku sprzęt medyczny. Powód wskazał nadto, iż roszczenia objęte niniejszym sporem nie są jedynymi jakie posiada wobec (...) Szpitala Wojewódzkiego w C., gdyż przed Sądem Okręgowym w Płocku między stronami toczy się kolejne postępowanie o zapłatę kwoty około 260.000,00 złotych w sprawie o sygnaturze akt IC 1810/13. Także

podczas rozprawy apelacyjnej w dniu 16 kwietnia 2014 roku pełnomocnik powoda pokreślił, iż pozwany do chwili obecnej nie uiścił jakichkolwiek kwot na poczet należności objętych sporem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu.

Przedstawione wyżej okoliczności faktyczne, ustalone na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, tj. wymienionych dokumentów oraz akt postępowania, co do zasady – w przedstawionym wyżej kształcie – nie były przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu. (...) Szpital Wojewódzki w C. w jakikolwiek sposób nie kwestionował istniejącego zobowiązania wobec powoda tak w zakresie należności głównych, jak i należności odsetkowych. Znamiennym jest, iż pozwany pomimo doręczenia mu w dniu 25 stycznia 2013 roku (k. 136) wezwania do zapłaty objętych sporem kwot nie podjął w tym zakresie jakichkolwiek negocjacji z powodem, a także nie uiścił na rzecz Spółki (...) jakichkolwiek objętych postępowaniem kwot. W części niniejszego uzasadnienia obejmującej ustalenia faktyczne Sąd Apelacyjny celowo wyeksponował należności powoda wynikające z poszczególnych faktur VAT wraz z terminami ich płatności. Przedmiotowe zestawienie wskazuje, iż pozwany Szpital nie dokonuje zapłaty - w istocie niekwestionowanych zobowiązań - już od dnia 26 czerwca 2012 roku, a stan ten trwa do chwili obecnej. Celem unormowania art. 320 k.p.c. jest umożliwienie realnego zaspokojenia wierzyciela przez dłużnika, znajdującego się w określonej, najczęściej złej, sytuacji ekonomicznej. Rozważając zastosowanie omawianego przepisu, sąd nie może jednak nie brać pod uwagę trudnej sytuacji majątkowej pozwanego. Jeżeli taka występuje, raczej nie jest możliwe rozłożenie długu na raty, bo sąd nie może działać z pokrzywdzeniem wierzyciela. Przewidziana we wskazanym wyżej przepisie możliwość rozłożenia na raty dotyczy tylko szczególnie uzasadnionych wypadków. Za taki szczególny wypadek nie może być uznawana powszechnie znana zła sytuacja placówek służby zdrowia. W niniejszej sprawie to bowiem sam pozwany Szpital w sprzeciwie złożonym w toku postępowania proponował ugodę, czy ewentualne rozłożenie na raty objętych sporem kwot, ale nie dokonał spłaty żadnej należności powoda z których większość stała się wymagalna 2012 roku. Wypadki rozłożenia na raty muszą być oceniane z punktu widzenia obu stron sporu. Spółka (...), która wygrała szereg przetargów w trybie zamówień publicznych nie może w nieskończoność oczekiwać na zapłatę, tym bardziej, że dostarcza do pozwanego Szpitala artykuły ściśle medyczne których jest także producentem na skalę światową. W istocie zatem wielomiesięczny brak zapłaty za zestawy do dializy otrzewnowej i leki może doprowadzić do braku płynności finansowej powoda i likwidacji produkcji. Za podstawowe zasady obrotu handlowego w każdych warunkach musi być uznane dotrzymanie umów i regulowanie długów w terminie. Zarówno w sprzeciwie od wydanego w sprawie nakazu zapłaty, jak i w samej apelacji (...) Szpital Wojewódzki w C. stwierdza, iż musi ciągle dokonywać wyborów, czy zaspokoić należności publicznoprawne, pracownicze, czy też dokonać zapłaty dostawcom. Dziwić musi jednak fakt, iż na rzecz powoda od blisko dwóch lat nie została dokonana jakakolwiek zapłata. Oznacza to że zobowiązania nie są spłacane wierzycielom proporcjonalnie, a dokonywane spłaty cechuje dowolność. Takie świadome działanie z pewnością nie może zostać uznane za szczególny wypadek objęty normą art. 320 k.p.c. W tym miejscu należy dodatkowo wskazać, iż załączonego do apelacji bilansu za rok 2012 (k. 185) wynika, iż na dzień 31 grudnia 2011 roku pozwany Szpital posiadał inne aktywa pieniężne o wartości 3.210.510,70 złotych, zaś ich wartość na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 1.250.999,57 złotych. W tym kontekście strata do której nawiązuje pozwany ma drugorzędne znaczenie, skoro bilans wykazuje istnienie środków pozwalających choćby w części na zapłatę powodowi zobowiązań za dostarczone produkty medyczne.

Dopiero we wniesionym w niniejszej sprawie sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 30 kwietnia 2013 roku pozwany Szpital proponuje powodowi zawarcie ugody i rozłożenie należności na 12 równych miesięcznych rat. Pamiętać należy, iż wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym w istocie po stronie pozwanej wygenerowało kolejne koszty w kwocie 14.026,50 zł. tytułem opłaty sądowej. Zgodnie bowiem z art.79 ust. 1 pkt. 2 lit c) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U z 2010 roku Nr 90, poz. 594 ze zm.) trzy czwarte nakazu zapłaty od pozwu w postępowaniu upominawczym podlega zwrotowi w wypadku uprawomocnienia się nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. Tym samym to w istocie bierność pozwanego Szpitala - polegająca na nie podjęciu negocjacji z powodem przed wniesieniem pozwu - doprowadziła do powstania kolejnego zobowiązania, które zgodnie z wyrażoną w art. 98 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynika

procesu generalnie obciąża stronę przegrywającą spór. W istocie skoro to pozwany wnosząc sprzeciw, apelację w istocie generuje dodatkowe obciążające Szpital koszty postępowania, brak jest podstaw do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w oparciu o zasadę słuszności (art. 102 k.p.c.). (...) Szpital Wojewódzki w C. w istocie nie kwestionuje roszczeń powoda, a jedynie chce dalszego odłożenia w czasie obowiązku ich zapłaty. Samo korzystanie przez stronę ze zwolnienia od kosztów sądowych nie uzasadnia zastosowanie art. 102 k.p.c. (patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 września 2013 roku I ACa 481/13 L.). W kontekście powyższych rozważań w istocie nie można zarzucić Sądowi I instancji naruszenia art. 320 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie.

Także chybione są zarzuty pozwanego Szpitala dotyczące naruszenia dyspozycji art. 5 k.c. Konstrukcja nadużycia prawa podmiotowego funkcjonuje jako narzędzie rozwiązywania powstających w praktyce konfliktów interesów poszczególnych podmiotów prawa. Często określa się ją za pomocą pojęcia wziętego z nauk technicznych jako swego rodzaju zawór bezpieczeństwa. Pozwala ona na pewną elastyczność w stosowaniu prawa i gwarantuje sprawiedliwe rozstrzygnięcie w poszczególnych stanach faktycznych. Na gruncie teorii prawa wskazuje się, że konstrukcja nadużycia prawa, wprowadzana poprzez stosowanie klauzul generalnych, stanowi jeden z instrumentów „otwierania instytucji prawnych na kryteria pozasystemowe. W Kodeksie cywilnym instytucja nadużycia prawa podmiotowego regulowana jest w art. 5, który stanowi: „Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony”. W świetle przedmiotowej regulacji trzeba przyjąć, że wykonywaniem prawa jest działanie w granicach normy w sposób abstrakcyjny wyznaczającej uprawnienia składające się na dane prawo podmiotowe. Jednocześnie z przepisu tego wynika generalny zakaz wykonywania praw podmiotowych w sposób sprzeczny ze wskazanymi w nim kryteriami. Zakaz ten jest częścią porządku prawnego, należy do sfery prawa przedmiotowego. W treści apelacji w istocie nie wskazano na czym miałyby polegać naruszenie przez powoda ujętej w art. 5 k.c. klauzuli generalnej. Z pewnością jednak dochodzenie zapłaty ceny za dostarczony towar nie może być uznane za sprzeczne społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 listopada 2000 roku, „Działanie zgodne z prawem korzysta z domniemania zgodności z zasadami współżycia społecznego, chyba że wykazane zostaną szczególne, konkretne okoliczności obalające to domniemanie”(patrz: wyrok SN z dnia 22 listopada 2000 roku II CKN 1354/00 niepubl.). Choć teza ta nie odnosiła się do wykonywania prawa podmiotowego, wydaje się, że wyznacza pewien standard postępowania w sprawach, w których zachodzi podejrzenie nadużycia prawa podmiotowego. Jeśli strona wykonywała uprawnienie przysługujące jej na podstawie obowiązującego przepisu lub wynikające z umowy, sąd – w punkcie wyjścia – musi przyjąć, że jej zachowanie odpowiada kryteriom z art. 5 k.c. W konsekwencji można wyrażać pogląd o obowiązywaniu w prawie polskim domniemania korzystania z prawa w sposób zgodny z zasadami współżycia społecznego. Pozwany Szpital w jakikolwiek sposób tej okoliczności nie zakwestionował.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną, zaś w oparciu o przepisy art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 5.400,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Wysokość przedmiotowych kosztów jest zgodna z § 6 pkt 7 w związku z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego działającego z urzędu /Dz. U. z 2002 r., nr 163, poz. 1349 ze zm./.